

Figura 10.1

Model d'Estructura d'Oportunitats Polítiques adaptat al cicle de vagues generals de mitjans dels anys vuitanta

ESTRUCTURA

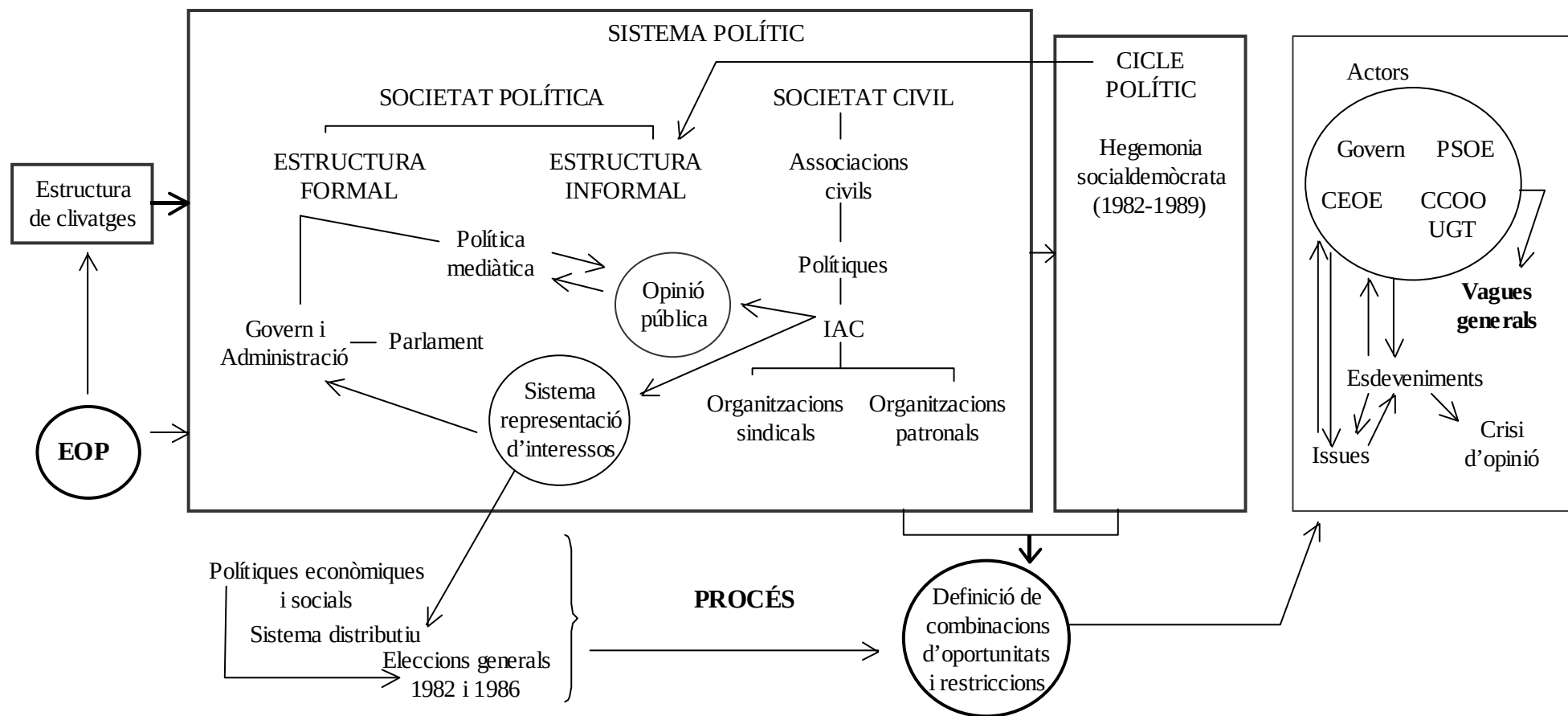

Figura 10.2
Quadre de variables

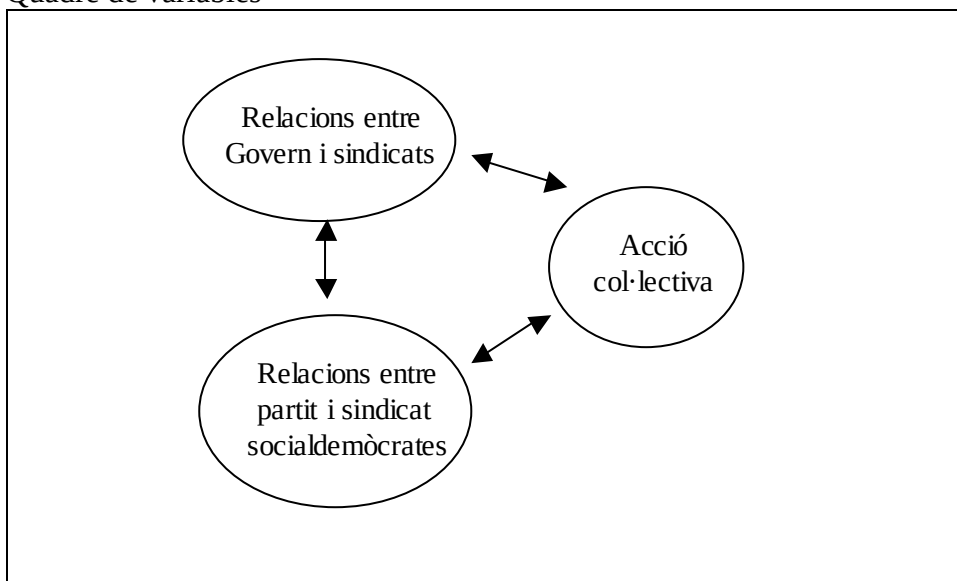

Figura 10.3
Evolució de la població activa i l'atur, 1982-1989
(mitjanes anuals)

	Població activa	Població aturada	Taxa d'atur (% s/ població activa)
1982	13.349	2.120	15,88%
1983	13.497	2.340	17,34%
1984	13.583	2.728	20,08%
1985	13.691	2.938	21,46%
1986	13.927	2.933	21,06%
1987	14.616	2.937	20,09%
1988	14.714	2.847	19,35%
1989	14.904	2.580	17,31%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades EPA (INE, 1991)

Figura 10.4
Població ocupada i creació d'ocupació, 1982-1987. En
milers de persones (mitjana anual)

Any	Població ocupada	Variació
1982	11.061	-
1985	10.571	-490
1987	11.593	+1.022

Font: Elaboració pròpia a partir de dades EPA (*El País*, 1.12.88, p. 77)

Figura 10.5
Evolució de la inversió i del PIB, 1982-1987.
(pessetes constants de 1980)

	Variació inversió (%)	Variació PIB (%) (a preus de mercat)
1982	1,5	1,2
1983	-4,1	1,8
1984	-3,9	1,8
1985	3,9	2,3
1986	14,4	3,3
1987	16,3	5,2

Font: Campos i Álvarez (1991: 32)

Figura 10.6
Participació «corregida»⁽¹⁾ dels ingressos salarials⁽²⁾
en el PIB a cost de factors (%), 1982-1988

1982	53,2
1983	53,7
1984	51,4
1985	50,2
1986	49,4
1987	48,9
1988	48,2

Notes:

(1) Suposant que es manté constant la relació entre assalariats i ocupats totals de 1980.

(2) Inclouent totes les cotitzacions socials.

Font: Campos i Álvarez (1991: 61)

Figura 10.7
Resultats PSOE a les eleccions al Parlament, 1979-1989

	Núm. vots	% vots	Escons Congrés
1979	5.477.037	30,4	121
1982	10.127.392	48,4	202
1986	8.887.345	43,4	184
1989	7.713.810	39,6	176

Font: Elaboració pròpia a partir de Maravall i Santamaría (1985: 118), i *El País*: Extra, "Perfil de una década. Un cambio de doble filo", 28.10.92, p. 14.

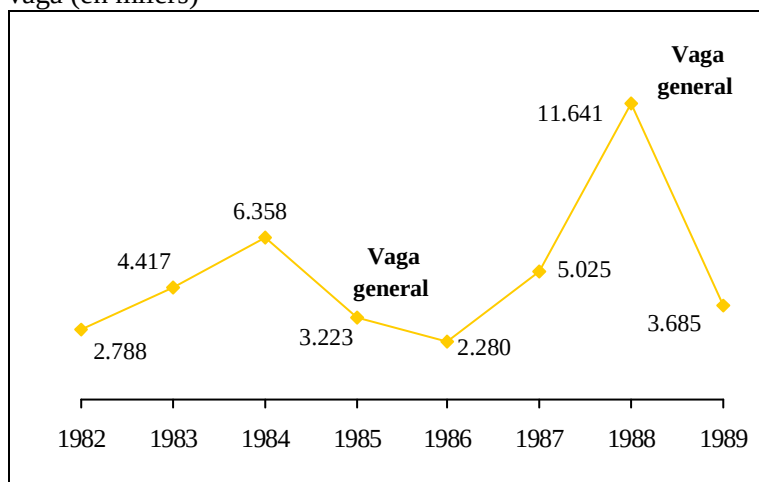
Figura 10.8
Acord Econòmic i Social (AES)

Signatura	9.10.84
Firmants	Govern, UGT, CEOE, CEPYME
Vigència	1985-1986
Contingut (principals acords)	
Objectius macroeconòmics	—Activitat econòmica: 3% pel 1985, i 3,5% pel 1986 —Previsió IPC: 7% pel 1985 i 6% pel 1986 —Déficit públic (% sobre PIB): 5% pel 1985, i 4,5% pel 1986 —Pressió fiscal: 0,8% pels dos anys —Compromís de creació d'ocupació de 25.000 llocs a l'Administració
Acords fiscals	—Desgravacions fiscals per inversió: 15% sobre el valor de la inversió amb límit del 25% de la quota de l'impost de societats —Desgravacions fiscals per creació d'ocupació: 500.000 pts de la quota de l'impost de societats per cada treballador contractat a jornada completa/any
Acords salarials	—Incrementos salarials entre 5,5% i 7,5% pel 1985. Pel 1986, el 90% de la inflació prevista (6%), que situa la banda salarial entre 5,4% i 6,4%. Clàusula de revisió anual sobre previsió inflació
Cobertura atur	—Augment de la taxa de cobertura d'atur al 43% a finals del 1985 i al 48% a finals del 1986
Seguretat Social	—Revalorització pensions segons previsió anual d'inflació —Definició nou marc jurídic en matèria de Seguretat i Higiene en el treball
Legislació laboral	—Compromís Govern adaptació de la legislació laboral segons directrius CE
Fons	—Inversions públiques no incloses als pressupostos: 50.000 milions pts/any —INEM: 30.000 milions pts per cada any per establir concerts amb organismes públics per contractar entre 160 i 190.000 aturats —Solidaritat per l'ocupació: 62.500 milions pts. Finançament a parts iguals per Govern, treballadors i empresaris. Contempla finançament per inversions generadores d'ocupació, incentius per contractació de joves quea ccedeixen a primera ocupació en modalitat de pràctiques i per a la formació, finançament de programes de formació professional i ocupacional, contractació col·lectius amb especials dificultats
Patrimoni sindical	—Compromís Govern d'elaborar projecte de llei sobre adjudicació del Patrimoni sindical
Drets sindicals	—Participació institucional sindical a entitats oficials i empresa pública
Comissions de treball	—Consells assessors i informatius: Consell Assessor del president del govern, i Comissió Fiscal —Comités operatius i amb dotació de fons: Comissió Inversions públiques, Comissió seguiment concerts INEM-organismes públics, Comité tripartit del Fons de Solidaritat —Comissions per abordar reformes estructurals: Comissió tripartita de reforma de la Seguretat Social (art. 13), Comité mixt sobre Seguretat i Higiene (art. 14), Consell general de la FP (art. 16), Comissió sobre legislació laboral (art. 17).

Font: Elaboració pròpia a partir de Domínguez (1990) i Iglesias (1990)

Figura 10.9

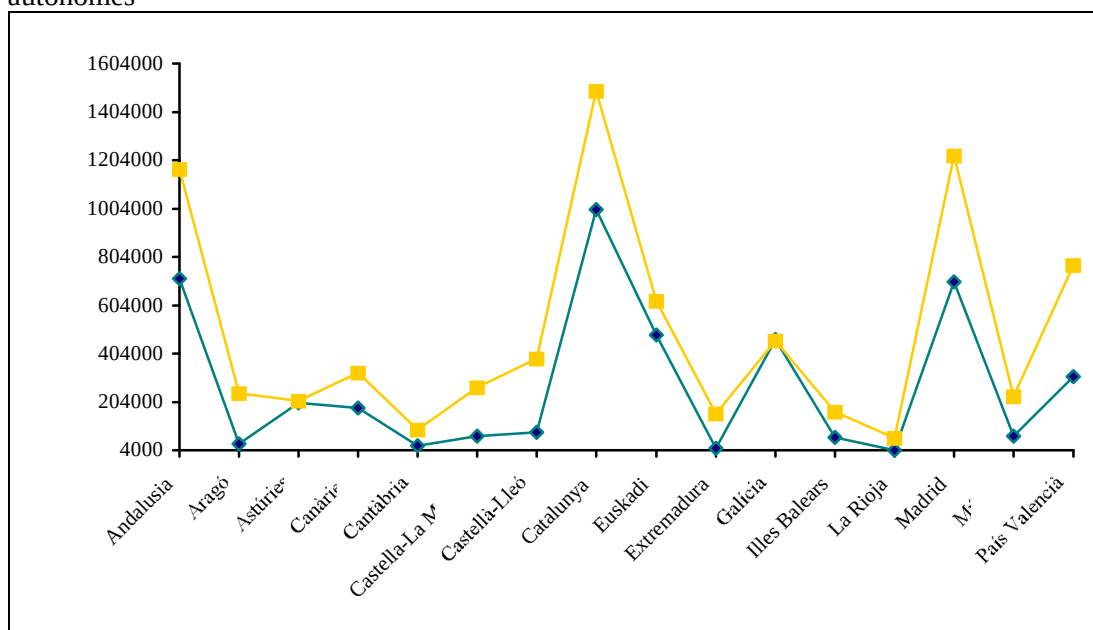
Conflictivitat laboral, 1982-1989: nombre de dies perduts per vaga (en milers)

Font: Elaboració pròpia a partir d'INE (1991)

Figura 10.10

Seguiment de les vagues generals del 1985 i del 1988: nombre de vaguistes per comunitats autònomes

Font: Elaboració pròpia a partir de Campos i Alvarez (1990).

Figura 10.11

Afiliació del PSOE (congressos ordinaris entre el 1974 i el 1984)

Any	Congrés	Afiliació
1974	XXVI	3.403
1976	XXVII	9.141
1979	XXVIII	101.082
1981	XXIX	97.320
1984	XXX	153.076

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes de Tezanos (1985)

Figura 10.12
Resultats PSOE a les eleccions al Parlament, 1979-1989

	Núm. vots	% vots	Escons Congrés
1979	5.477.037	30,4	121
1982	10.127.392	48,4	202
1986	8.887.345	43,4	184
1989	7.713.810	39,6	176

Font: Elaboració pròpia a partir de Maravall i Santamaría (1985: 118), i *El País*: Extra, "Perfil de una década. Un cambio de doble filo", 28.10.92, p. 14.

Figura 10.13
Resultats electorals del PSOE (eleccions generals) i d'UGT (eleccions sindicals) entre el 1977 i el 1986

	1977	1978	1979	1980	1982	1986
PSOE	29,3	–	30,4	–	48,4	43,4
UGT	–	21,7	–	29,3	36,7	40,9

Font: Elaboració pròpia a partir dades de Pimentel (1993), Maravall i Santamaría (1985: 118), i *El País*: Extra, "Perfil de una década. Un cambio de doble filo", 28.10.92, p. 14.

Figura 10.14
Pactes socials nacionals signats entre el 1977 i el 1986

Any	Pactes socials nacionals	Parts signants
1977	Pactes de la Moncloa	Partits polítics
1979	Acord Bàsic Interconfederal (ABI)	UGT i CEOE
1980	Acord Marc Interconfederal (AMI)	UGT i CEOE
1981	Acord Nacional d'Ocupació (ANE)	UGT, CCOO, CEOE i Govern
1983	Acord Intercondeferal (AI)	UGT, CCOO i CEOE
1985-1986	Acord Econòmic i Social (AES)	UGT, CEOE i Govern

Font: Elaboració pròpia partir de Domínguez (1990) i Iglesias (1990)

Figura 10.15
Resultats de les eleccions sindicals (entre el 1978 i el 1986, en percentatge columna)

	1978	1980	1982	1986
UGT	21,7	29,3	36,7	40,9
CCOO	34,5	30,9	33,4	34,5
USO	3,9	8,7	4,6	3,8
Nacionalistes	1,0	3,5	4,5	4,6
Independents	38,9	27,6	20,8	16,1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministerio de Trabajo extretes de Pimentel (1993)

Figura 10.16

Cronologia. Estratègia sindical CCOO i UGT, abril-juny del 1985. Diaris *El País* i *La Vanguardia*

	Esdeveniment
Maig	13 Reunió UGT i CCOO per estudiar possibilitat de realitzar mobilitzacions conjuntes vs. reforma. UGT anuncia que no dóna suport a la VG i farà concentracions i manifestacions estrictament contra reforma pensions (no política global). No descarta unitat en les seves accions 22 Comité Nacional UGT-Catalunya en reunió extraordinària rebutja (sense votació) proposar una hora de vaga unitària amb CCOO pel 4 de juny. Havia estat defensada pel secretariat nacional i diverses federacions i unions comarcals. Convoquen Asamblea general de delegats pel 3 de juny i manifestació central a Barcelona pel 4 de juny contra la reforma Seg Social 30 Reunió executives UGT i CCOO. Acord sobre la unió de CCOO a la manifestació convocada per UGT: per separat i amb pancartes pròpies, encapçalaran la marxa militants jubilats d'ambdós amb pancarta comuna. Coordinació conjunta de la jornada en aquelles capitals on es preveuen accions Executiva UGT envia comunicat a unions provincials i federacions recomanant la participació de CCOO a les accions Zufiaur exposa els tres punts on coincideixen UGT-CCOO sobre projecte reforma: necessària reforma global de la Seg Social; proposta Govern és només retall de pensions; problemes derivats de les mesures de la llei
Juny	3 UGT i CCOO de Catalunya convoquen conjuntament la manifestació dia 4 contra el projecte de reforma. Redacten manifest conjunt on exigeixen la retirada del projecte i l'obertura d'un procés de negociació. Discrepàncies sobre l'àmbit de negociació: UGT, a la taula de l'AES; CCOO, creació comissió específica 4 Manifestacions conjuntes de protesta contra el projecte de reforma a més de 30 províncies

Figura 10.17
Cronologia. Estratègia sindical CCOO i UGT, 1987-1988. Diaris espanyols

	Esdeveniment
1987	
Setembre	
5	CCOO i UGT contra les previsions macroeconòmiques del Govern pel 1988 (4% increments salarials, 3% inflació). Demanen una política més social
9	UGT i CCOO demanen reunió urgent per reiniciar el diàleg social amb Govern
10	COO i UGT demanen revisió inflació (al 4%) i increments salarials entre el 4 i el 6% per començar el diàleg social
25	Marcelino Camacho, secretari general de CCOO, proposa mobilitzacions a UGT contra Pressupostos i negativa del Govern a iniciar el diàleg social
Octubre	
2	Marcelino Camacho, secretari general de CCOO, proposa mobilitzacions a UGT per exigir la negociació col·lectiva a la Funció Pública i contra Pressupostos
21	Executiva UGT proposa campanya de mobilitzacions de protesta amb CCOO contra els Pressupostos
22	UGT i CCOO convoquen dues manifestacions (funcionaris i pensionistes) contra Pressuposto
27	UGT i CCOO a Catalunya convoquen mobilitzacions unitàries de funcionaris i pensionistes contra Pressupostos
Novembre	
22	Antonio Gutiérrez, nou secretari general de CCOO, proposa mobilitzacions a UGT contra Pressupostos i en solidaritat amb els aturats
26	UGT accepta accions conjuntes amb CCOO per solidaritat amb aturats i reivindicar ampliació cobertura d'atur, però no contra els Pressupostos
28	Concentració de les federacions de Pensionistes i Jubilats d'UGT al Palau de Congressos de Madrid contra Pressupostos Generals
1988	
Febrer	
15	Primera reunió Nicolás Redondo i Antonio Gutiérrez.
Maig	
1	Manifestacions 1r Maig. Convocatòria unitària CCOO-UGT a 11 ciutats
Juny	
13	Reunió executives CCOO i UGT davant el nou procés de diàleg social amb el Govern
Juliol	
6	Reunió membres executives CCOO i UGT per establir unitat acció en el procés de diàleg social amb el Govern
7	Inici procés de diàleg social

Setembre	6	Convocatòria CCOO i UGT de vaga general al sector construcció
	14	Assamblea unitària de delegats sindicals UGT i CCOO de Catalunya. Unitat d'acció enfront del Govern i empresariat
	19	Reunió executives CCOO i UGT. Anàlisi del procés de diàleg social davant acords Govern amb CSIF i UDP. Definició estratègia conjunta
Octubre	26	Manifestació CCOO i UGT de funcionaris a Catalunya en contra del límit d'increments salarials i de l'acord Govern-CSIF
	27	Manifestació CCOO i UGT de funcionaris estatal en contra del límit d'increments salarials i de l'acord Govern-CSIF
Novembre	7	CCOO i UGT amb Plataforma Juvenil por el Empleo negocien estratègia contra PEJ
	12	Reunió executives CCOO i UGT. Convocatòria CCOO i UGT de vaga general pel 14 de desembre

Figura 10.18

Cronologia. Conflicte entre partit i sindicat socialdemòcrates, octubre del 1984-juny del 1985. Diaris *El País* i *La Vanguardia*

	Esdeveniment
1984	
Desembre	
1	<i>El País</i> fa públic l'enfrontament entre Nicolás Redondo i l'aparell del PSOE sobre el model de relacions partit i sindicat (intent de control i instrumentalització del sindicat vs. despolitització del sindicat i enfortiment en base a recuperar principis autènticament sindicals). Presenta Corcuera com el defensor de les tesis de Govern i partit dins el sindicat. Afirma que al sindicat s'assegura que passarà a l'executiva del partit o assolirà cartera ministerial. Fa referència al desgast del sindicat per les mesures econòmiques i socials preses pel Govern i la por de Redondo a la postura del partit (a adoptar en el pròxim Congrés) sobre temes sindicals i econòmics (sobretot, mercat de treball i Seguretat Social)

1985

Febrer

- 25 La Federació de banca, estalvis, assegurances i oficines d'UGT, encapçalada per Justo Fernández, demana formalment a l'executiva del partit que els alts càrrecs de l'Administració es donin d'alta i/o paguin les seves quotes d'afiliació al sindicat en compliment dels estatuts del partit. A aquesta federació haurien d'estar afiliats (i no ho estan; donats de baixa per no pagar) Boyer i Solchaga. També González, E. Barón (ministre de Transports, Turisme i Comunicació), Almunia (ministre de Treball i Seguretat Social), E. Lluch (ministre de Sanitat i Consum) i J. Moscoso (ministre de Presidència). Pràcticament tots, entre ells Almunia -exassessor UGT- haurien de ser expulsats del sindicat, si s'apliqués estrictament el reglament sindical

Fonts sindicals parlen de "*pasotismo*" y "*estilos de nuevo rico que olvida sus orígenes de pobre sindicalista*".

Abril

- 25 Informe de l'executiva del PSOE, firmat per Benegas, enviat als secretaris generals del partit per aclarir «*la confusión creada*» sobre la reforma de la Seguretat Social. «*Contestación*» a la posició crítica de l'executiva UGT.

Maig

- 14 Corcuera anuncia la seva dimissió com a membre de l'executiva ugetista per resoldre la incompatibilitat de càrrecs abans de la reunió executiva confederal i comitè confederal, amb Redondo de visita a l'estranger.
- 16 Reunió Almunia, ministre de Treball i Seguretat Social amb Grup Socialista sobre la reforma. Fonts socialistes afirmen que la reunió s'orienta a tractar d'evitar la indisciplina de vot en el debat parlamentari del projecte
- 25 Antonio Rosa, secretari general UGT Badajoz i senador socialista, renuncia al seu escó al Senat davant la incompatibilitat de càrrecs. 9 diputats i 5 senadors socialistes amb càrrec al sindicat davant el dilema de la indisciplina de vot parlamentari
- 28 Reunió Comissió executiva UGT. Suport a la proposta de devolució del projecte com demanen tots els grups parlamentaris, excepte el socialista, i demanda de nova ronda de negociacions amb interlocutors socials. No s'accepten les esmenes socialistes al projecte
- 30 Nicolás Redondo trenca la disciplina de vot i rebutja el projecte de reforma en el Congrés. La resta del grup vota a favor, excepte Garcia Damborenea que abandona l'hemiscicle abans de la votació
- Juny 4 Dimissió José Antonio Cid, secretari general UGT-Saragossa, com a membre executiva regional PSOE
- Juliol 6 Un informe de la federació estatal de banca d'UGT presentat al comitè confederal planteja la necessitat de replantejar «*el sentido de las relaciones entre el Partido Obrero y el sindicato de clase, cuando el partido llega al poder y rompe sus compromisos con el electorado y con la propia clase obrera*». Afirmar que des del Congrés del partit del 1976, el PSOE «*ha venido influyendo para conseguir el desarme ideológico de la UGT*» i convertir-lo en un sindicat de serveis (*El País*, 6.07.85).

Figura 10.19

Cronologia. Conflicte entre partit i sindicat socialdemòcrates, octubre del 1987-desembre del 1988. Diaris espanyols

	Esdeveniment
1987	
Octubre	
2	Comité federal del PSOE. Debat sobre la ponència-marc del XXXI Congrés del partit a celebrar al gener del 1988. Enfrontaments Antón Saracíbar, secretari organització UGT i Felipe González sobre orientació i mesures de política econòmica
9	Reunió Comissió Executiva Confederal UGT. Redondo afirma que no s'acceptarà la subordinació leninista del sindicat al poder públic
16	Trencament de les negociacions executives UGT-PSOE sobre els Pressupostos del 1988
20	Nicolás Redondo, secretari general UGT, i Antón Saracíbar, secretari organització UGT, renuncien al seu càrrec de diputats del PSOE al Congrés pel seu desacord amb els Pressupostos Generals
28	Cándido Méndez, secretari general UGT Andalusia, dimiteix com a diputat socialista al Parlament andalús pel seu desacord amb els Pressupostos de la Junta d'Andalusia
29	Trencament de les negociacions Govern-PSOE-UGT sobre esmenes als Pressupostos del 1988
Novembre	
10	José Antonio Saavedra, secretari general Federació Minería UGT, demana la baixa del PSOE Justo Zambrana, secretari de relacions institucionals UGT i diputat del PSOE, dimiteix del seu càrrec al sindicat
12	Redondo renuncia a participar com a delegat del PSOE-País Basc en el XXXI Congrés del partit
16	Reunió plenària del Grup Parlamentari Socialista. Txiqui Benegas, secretari d'organització del PSOE, presenta acord sobre pensions signat entre PSOE i Federació pensionistes UGT. Culpa l'executiva sindical de haver-lo rebutjat com a esmena als Pressupostos
18	Reunió Felipe González i dirigents regionals PSOE. Davant el XXXI Congrés del partit, s'acorden directrius per iniciar una estratègia de desqualificació de la política d'enfrontament de la UGT amb el Govern
22	La direcció del PSOE acusa a la direcció d'UGT de trencar el model de negociació entre les federacions sectorials (pensionistes i funcionaris) del sindicat i el Govern
23	Antón Saracíbar, secretari organització UGT, acusa al PSOE de "fer el pont" a l'executiva sindical i negociar a la baixa els acords amb les federacions. Fa èmfasi en l'autonomia d'UGT en relació amb el Govern i el partit
25	Circular de Nicolás Redondo als quadres sindicals. Afirmació de l'autonomia sindical: «[la seva] dimisión y la de Saracíbar como parlamentarios, [és] una decisión que no hemos buscado ni deseado, ha sido inevitable para dejar a salvo la autonomía del sindicato»; «no somos un partido bis, ni la oposición al Gobierno, ni una tendencia en el seno del PSOE».

Desembre	9	La direcció d'UGT no assisteix a l'acte d'homenatge a Pablo Iglesias que organitza el partit. UGT organitza un acte paral·l.
1988		
Gener	10	La direcció del PSOE fa pública una proposta de concertació sobre mesures de foment de l'ocupació joves a les organitzacions sindicals
	24	XXXI Congrés PSOE. Discurs de cloenda de Nicolás Redondo contra el projecte polític del partit. Afirmar que el sindicat ha d'actuar en peu d'igualtat en relació amb el partit, cosa que obliga al sindicat a abandonar « <i>cualquier seguidismo partidario</i> ».
Març	4	UGT presenta un programa d'ocupació i critica el PEJ del PSOE
	29	Crisi interna UGT per estratègia sindical d'autonomia del partit. L'executiva confederal destitueix a l'executiva de la federació del metall
	31	L'executiva PSOE acusa a l'executiva UGT de « <i>debilitar el sindicato</i> » per la destitució de l'executiva del metall
Abril	7	Informe de l'executiva PSOE donant suport incondicional a la gestió del Govern
	18	Nicolás Redondo i Felipe González assisteixen al primer acte del Patronat del I Centenari de l'UGT
	26	IV reunió Comité Confederal UGT. Debat i aprovació de la gestió de l'executiva confederal: informe de Nicolás Redondo denuncia injerències del PSOE en conflictes interns del sindicat
Maig	1	Actes Primer de Maig. L'executiva del partit designa una delegació, encapçalada pel president, Ramón Rubial, per assistir als actes d'UGT. Felipe González no hi participarà.
Juny	13	Reunió Felipe González i Manuel Chaves, ministre de Treball i Seguretat Social, amb l'executiva UGT davant l'inici del procés de diàleg social entre Govern i sindicats
Juliol	7	Informe UGT sobre greus repercussions socials de la política econòmica del període 1978-1988 elaborat per J.M. Zufiaur, responsable del Instituto Sindical de Estudios (ISE): « <i>el PSOE y la UCD han seguido una senda similar, quizás más decidida con los socialistas</i> »
	11	Dimissió de Matilde Fernández com a secretaria general de la federació de químiques UGT per incompatibilitat amb el nou càrrec com a ministra d'Assumptes Socials
Setembre	9	Txiqui Benegas, secretari d'organització del PSOE, anuncia que la prioritat política del partit és l'aprovació del PEJ
Octubre	17	Reunió delegació executiva UGT amb representants del grup parlamentari socialista per demanar la inclusió de les reivindicacions del sindicat en els Pressupostos pel 1989 davant el fracàs del diàleg social amb el Govern
	27	El PSOE presenta el document " <i>Presupuestos 89: Servicio Público y Bienestar Social</i> " que legitima els Pressupostos del Govern pel 1989
Novembre	4	V Comité Executiu Confederal UGT. Aprovació de la gestió executiva i de la convocatòria de mobilitzacions generals amb CCOO i altres organitzacions progressistes i de joves contra la política econòmica i social del Govern

Figura 10.20

Acció col·lectiva contra el projecte de llei de reforma de la Seguretat Social i tràmit parlamentari. Diari *El País* i *La Vanguardia*, 1985

	Tràmit projecte parlamentari	Mobilitzacions				
		Àmbit territorial	Convoca	Suport	Repertori acció	Participants
Febrer						
21		Estatat	CCOO		Aturades generalitzades	600 mil (segons CCOO)
		Estatat	CCOO		Manifestacions	Decenes de milers
Maig						
1		Madrid	UGT	PSOE	Mítting-concentració	10.000
		Estatat	CCOO	PCE, Movimiento madrileño por la paz	Manifestació	Madrid: 250.000-100.000; Barcelona: 100.000
13	Ministeri Treball i Seguretat Social fa presentació pública projecte definitiu	Madrid	CNT		Manifestació	1.500 (segons Govern Civil)
24		Madrid	CCOO		Mítting Manifestació cap al Parlament Petició retirada del projecte	Milers de delegats sindicals
30	Debat esmenes a la totalitat					
31		Lleida	CCOO Federació banca UGT		Mítting Petició al Govern de retirada del projecte	Delegats sindicals

		Càdis	UGT		Tancament a la seu Govern Civil	Executiva UGT-Càdis
		Càdis	UGT		Tancament a les oficines INSS	Comités locals UGT-Càdis
Juny						
3		Madrid	UGT		Tancament a la seu Direcció provincial de Trebal	200 quadres sindicals (dirigents de la Unió regional de Madrid i SG federacions de Banca, Comerç, Indústria, Construcció i pensionistes)
		Saragossa	UGT	CCOO, Unión de Agricultores y Ganaderos de Aragón	Tancament a la seu Direcció provincial de Treball	30 quadres sindicals (membres de l'executiva provincial, quadres i responsables de les federacions)
		Pontevedra	UGT		Concentració davant seu del Govern Civil	50 quadres sindicals (dirigents de les executives comarcals i de les federacions provincials)
4		Barcelona	UGT		Assemblea sobre la reforma	Delegats sindicals de Catalunya
12	Debat en comissió	Estatat	UGT	CCOO	Manifestacions	300 mil (1a estimació)
18	Debat en ple. Votació i aprovació projecte					
20		Estatat	CCOO	USO, CNT, sindicats nacionalistes (ELA-STV, LAB, INTG, CSTC, SQC), PCE	Vaga general	4 milions (CCOO); 1 milió (Oficina Portaveu Govern)

Figura 10.21

Manifestacions del 4 de juny contra el projecte de reforma de la Seguretat Social. Diari *El País*, 1985

Àmbit territorial	Convoca	Suport	Participants	Lemes i consignes	Observacions
Sevilla	UGT i CCOO		> 6 mil		Cap manifestació: responsables regionals UGT (Manuel Fernández) i CCOO (Antonio Herrera)
Càdis	UGT i CCOO		5 mil		Absència de Manuel Chaves. Nombre de participants superior al del 1r de Maig
Granada	UGT i CCOO		3 mil		Presència rector Universitat (José Vida Soria)
Jaén	UGT		Mil		Presència diputat socialista Cándido Méndez (vot favorable al projecte al Parlament)
Màlaga, Huelva i Còrdoba	UGT i CCOO		2 mil		
Astúries	UGT		10 mil (Policia Municipal)		Presència nombrosa de militants i dirgents (entre ells, SG) de CCOO i del Partido Comunista de Asturias. Participa Ángel Fernández Villa, membre executiva federal PSOE i SG SOMA-UGT
Barcelona	UGT i CONC		> 60 mil (convocats); 20 mil (Guàrdia Urbana)	Pancarta capçalera: "No al retall de les pensions"	Cap manifestació: principals dirgents sindicals (com Ramón Balcelis, diputat i S Alimentació UGT-Cat). Assisteixen, a títol personal, alguns regidors PSC-PSOE. Absència dirgents PSC. "La manifestación unitaria entre CCOO y UGT en Barcelona ha sido una de las más numerosas celebradas por los dos sindicatos en los últimos años" (<i>El País</i> , 5.06.85).
Bilbao	UGT		Mil	Consignes contra el projecte de reforma i a favor reforma global Seg Social	Absència diputats PSOE (Benegas, Damborenea). Presència de diputats socialistes del Parlament Basc (Vasco Fidel Orcajo i Nicolás Redondo -fill-)
Burgos	UGT i CCOO	CNT, PCE	Mil		
Canàries	UGT i CCOO		5 mil		

Ciutat Real	UGT i CCOO	600		
Logroño	UGT i CCOO	800		
Madrid	CCOO	200 mil; 50 mil-400 mil (Policia Municipal)	Pancarta capçalera UGT: "Recorte de pensiones, no". Discrepàncies sobre la conveniència de diversos crits corejats per CCOO: alusions directes a president del Govern, mEconomia, mTreball i Seg Soc. Des de les files UGT: "Almunia, Boyer, quién te ha visto y quién te ve".	Pancarta capçalera d'UGT, però sostinguda per representants federacions pensionistes UGT i CCOO. Segon terme, majoria membres executiva UGT (no Manuel Chaves). Darrera pancarta UGT, Marcelino Camacho i secretariat CCOO, resta de federacions indústria i unions territorials dels dos sindicats. Absència dirigents PSOE, sí diputats ugetistes (Redondo, Justo Zambrana -diputat i SG Fed Serveis Públics-, Matilde Fernández -membre executiva partit i SG Químiques-). Càrrecs del PSOE a títol personal: Manuel de la Rocha, conseller Comunitat Madrid, alcaldes socialistes localitats madrilenyes. Representants IS, PCE (Gerardo Iglesias -SG- i Santiago Carrillo). "Las diversas fuentes consultadas han coincidido en que el número de trabajadores asistentes a la manifestación de hoy es seguramente el más alto de los registrados en los últimos años" (El País, 5.06.85)
Múrcia	UGT i CCOO	4 mil		
Pamplona	UGT	250		Tancament 50 afiliats UGT a la seu Direcció provincial de treball (desallotjament policial amb incidents); concentració 200 afiliats UGT a antics locals INSS.
Saragossa	UGT	CCOO, Unión de Agricultores i Ganaderos de Aragón	10-15 mil	
Sòria	UGT i CCOO	500		
València	UGT i CCOO	20 mil	Pancarta encapçalament conjunta	Presència cinc regidors socialistes
Vigo	UGT	500		Presència regidors socialistes

Figura 10.22
Incidents produïts durant el desenvolupament de la vaga general del 1985.

Lloc	Detencions		Observacions
	CCOO ^a	<i>El País</i> ^b	
Alacant	5		Detingut un dirigent de CCOO
Albacete	2		Detinguts el secretari d'Organització i el secretari de Formació de CCOO a Albacete
Aragó	23		Detingut el secretari general de la Unió Regional de CCOO
Catalunya		44	Detinguts dirigents de CCOO. Un manifestant i cinc policies ferits a Barcelona.
Còrdova	2		Detingut el secretari d'Acció Sindical de CCOO
Euskadi		9	Sis persones detingudes per formar part de piquet coactiu
Galícia	9		Detingut el secretari de la Federació del Mar de CCOO
Illes Balears	2		Detinguts el secretari general i el secretari d'Organització de la Unió Regional de CCOO
Madrid	26		
Málaga		7	Durant l'enfrontament piquet-policia davant el Corte Inglés. Detinguts 7 dirigents de CCOO
Múrcia		8	Dos policies i un treballador ferits per enfrontaments piquet-policia
Sevilla	7		
València	3		
Valladolid			Concentració de 300 treballadors de l'empresa FASA-Renault dissolts per la Policia Nacional
Dades estatals	79	68	Segons dades del Ministeri de l'Interior, més de 128 persones són detingudes a tota Espanya. La majoria es produeixen en els enfrontaments entre piquets sindicals i policia (sobretot, als grans magatzems i les empreses d'autobusos urbans). Més de la meitat es donen a Catalunya (sobretot, a la província de Barcelona).

Font: ^aCampos i Álvarez (1990); ^b*El País*, 22.05.85.

Figura 10.23
Repertoris d'acció col·lectiva. Diaris espanyols, 1988

Mes	Dia	Repertoris	Convocats i reivindicacions
GENER	14	Campanya informativa	CCOO. Assamblees a les fàbriques sobre la situació de l'atur i l'ocupació. Enviament comunicats sobre els debats assemblearis al president del Govern i al secretari general del PSOE.
	18	Tancament patronal	Drassanes Euskalduna (Bilbao). Reconversió industrial
	20	Tancament patronal	Drassanes La Naval (Sestao-Bilbao). Reconversió industrial
	21	Tall de circulació carretera i manifestació	Treballadors drassanes Astano (El Ferrol-La Corunya) acompanyats a Fons de Promoció d'Ocupació. Reconversió industrial
		Tall de circulació ferroviària	Treballadors drassanes Euskalduna (Bilbao). Reconversió industrial
	28	Tall de circulació ferroviària	Treballadors drassanes Astano (El Ferrol-La Corunya) acompanyats a Fons de Promoció d'Ocupació. Reconversió industrial
FEBRER	3	Referéndum	Treballadors drassanes Euskalduna (Bilbao). Ratificació per unanimitat de proposta de negociació unitària recolçada per sindicats ELA-STV, LAB i CAT (rebuig alternativa de CCOO i UGT). Reivindicació de reobertura drassanes i rebuig pròrrogues Fons de Promoció d'Ocupació. Reconversió industrial
		Referéndum	Treballadors Seat (Lanbadén-Navarra). Aplaçament vaga indefinida (proposada per CCOO i LAB) per no renovació de contractes temporals
	4	Tall de via ferroviària	Treballadors drassanes Astano (El Ferrol). [2.000 participants]. Reivindicació pla reindustrialització de la comarca, reobertura drassanes i rebuig pròrrogues Fons de Promoció d'Ocupació. Reconversió industrial
	5	Referéndum i assemblea a la Direcció Provincial de Treball	Treballadors banca privada. Rebuig del preacord de conveni del sector entre CCOO, UGT i patronal
	9	Vaga	Sector construcció. Barcelona província. Convocada per CCOO i UGT. Pressió per la negociació condicions salarials i laborals del conveni

	12	Tall de circulació urbana i concentració davant empresa	Treballadors drassanes Astano (El Ferrol-La Corunya) aollits a Fons de Promoció d'Ocupació. Reivindicació de la reincorporació. Reconversió industrial
	13	Manifestació	Sector lleter. Lleó. Convocada pel sindicat Unió Camperols de Lleó. [2.000 participants]. Contra la disminució dels preus, quotes de producció i increment pressió fiscal
	16	Vaga	Sector metall. Barcelona província. Convocada per CCOO. Reivindicació negociació del conveni. Contra preacord UGT i patronal
	17	Vaga	Sector químiques. Estatal. Convocada per CCOO. Negociació condicions salarials i laborals del conveni
		Vaga	Sector construcció. Barcelona província. Convocada per CCOO i UGT. Pressió per la negociació condicions salarials i laborals del conveni. Tercera jornada.
MARÇ	8	Vaga	Sector tèxtil. Estatal. Convocada per CCOO. Reivindicació negociació del conveni. Contra preacord UGT i patronal
	15	Vaga	Sector construcció. Barcelona província. Convocada per CCOO i UGT. Pressió per la negociació condicions salarials i laborals del conveni. Setena jornada.
	17	Vaga	Treballadors Seat-Zona Franca (Barcelona). Convocada per sindicat CC. Contra pla industrial pactat per CCOO i UGT
	21	Tancament a l'empresa	Treballadors drassanes Astano (El Ferrol-La Corunya) aollits a Fons de Promoció d'Ocupació. Reivindicació de la reincorporació. Reconversió industrial
	24	Vaga	Comarca de El Ferrol. Convocada per UGT, CCOO i USO. Protesta per la rescisió de contractes de 1.500 estibadors excedents de les drassanes Astano. Reconversió industrial
		Vaga	Sector drassanes. Estatal. Convocada per UGT, CCOO i USO i centrals nacionalistes. Reconversió industrial
		Manifestació davant la patronal	Sector metall. Madrid. Centenars de treballadors. Reivindicació de millora del conveni.
	30	Vaga	Sector transport interurbà. Castelló, València, Madrid i Astúries. Convocada per UGT i CCOO. Negociació conveni.
ABRIL	20	Manifestacions i tancaments a oficines INEM o direccions provincials de Treball	Aturats, delegats i quadres sindicals. Grans ciutats de província (220 localitats). Convocada per CCOO. [100.000-80.000 participants]. Reivindicació de solucions a l'atur , increment cobertura d'atur i obertura taula de negociació amb el Govern

	Vaga	Sector mineria. Palència , Gijón i Lleó. Convocada pels sindicats miners. Negociació conveni (no acceptació patronal de millores salarials).
	Vaga	Sector ensenyament públic no universitari i universitari. Estatal. Convocada per CCOO, UGT, CSIF, ANPE i UCSTE. Negociació conveni
	21 Vaga	Sector hoteleria. Madrid. Convocada per UGT i CCOO. [50.000 participants]. Reivindicació millores salarials i laborals. Negociació conveni.
	Vaga	Sector construcció. Barcelona província. Convocada per CCOO i UGT. Pressió per la negociació condicions salarials i laborals del conveni. Onzena jornada
	Vaga	Empresa Vasco-Leonesa. Sector mineria. Negociació conveni (no acceptació patronal de millores salarials).
	27 Manifestació i concentració davant seu del Ministeri Educació	Sector ensenyament públic no universitari. Madrid. Convocada per CCOO, UGT, CSIF, ANPE i UCSTE. Suport de CNT, STEC, USO. [100.000-20.000 participants]. Negociació conveni (reivindicació de la homologació salarial amb resta funcionariat).
	Vaga	Sector ensenyament públic no universitari i universitari. Estatal. Convocada per CCOO, UGT, CSIF, ANPE i UCSTE. Suport de CNT, STEC, USO. Novena jornada.
	Vaga	Comarca de El Ferrol. Convocada per sindicats, partits, organitzacions socials. Reivindicació pla de reindustrialització naval de la comarca. Reconversió industrial
	Vaga	Sector metall. Madrid. Pressió per la negociació condicions salarials i laborals del conveni
	Vaga	Sector construcció. Barcelona província. Convocada per CCOO i UGT. Pressió per la negociació condicions salarials i laborals del conveni.
	28 Vaga	Sector ensenyament públic no universitari i universitari. Estatal. Convocada per CCOO, UGT, CSIF, ANPE i UCSTE. Suport de CNT, STEC, USO. Desena jornada.
	Vaga	Sector metall. Madrid. Pressió per la negociació condicions salarials i laborals del conveni
	31 Vaga	Sector benzineres. Catalunya. Convocada per CCOO i UGT. Reivindicació millores salarials i laborals (contra nova modalitat de contractació precària: l'«aspirant»). Tercera jornada
MAIG	1 Mítin i concentració	Madrid. Convocada per UGT. Per l'ocupació, la cobertura social i llei de repartiment dels beneficis empresarials
	Manifestacions	Estatal. [600.000 participants; Madrid: 200.000-20.000; Barcelona: 50.000-13.000)]. Convocatòria unitària CCOO i UGT a 11 ciutats. Per la plena ocupació, major cobertura atur i reducció jornada laboral
	Manifestacions	Estatal. [35.000-45.000 participants]. Convoca CNT-AIT. Per les 35 hores de jornada laboral. Per la independència sindical dels partits i de l'Estat.

	Concentració	Pamplona. [Un miler de participants]. Convoca ELA-STV.
	Manifestació	Pamplona. [2.000 participants]. Convoca LAB. Suport HB.
5	Vaga i manifestacions davant les seus d'ensenyament	Professorat ensenyament no universitari. Catalunya, Euskadi i Madrid. Contra preacord entre UGT, CSIF, ANPE, UCSTE i Ministeri Educació. Negociació conveni
	Concentració	Sector banca privada. Madrid. Convoca CNT, ELA-STV, INTG, CAT, CXTG. Contra la signatura conveni banca CCOO, UGT i patronal. Davant l'hotel on se signava l'acord i davant la seu de CCOO.
	Encadenament amb tall de trànsit	Sector banca privada. Barcelona. Convoca CNT. [50 treballadors]. Contra la signatura conveni banca CCOO, UGT i patronal
	Ocupació Borsa	Sector banca privada. València. Convoca CNT. Centenar de delegats sindicals i militants CNT. Contra la signatura conveni banca CCOO, UGT i patronal.
	Enfrontaments amb Policia; atacs violents	Treballadors drassanes Euskalduna (Bilbao) aollits a Fons de Promoció d'Ocupació. Reconversió industrial
10	Talls de circulació urbana amb barricades; enfrontaments amb Policia; atacs contra propietat pública	Treballadors drassanes Naval Gijón, Astano (El Ferrol) aollits a Fons de Promoció d'Ocupació. Reconversió industrial
11	Atacs contra propietat pública	Treballadors drassanes Euskalduna (Bilbao) aollits a Fons de Promoció d'Ocupació. Reconversió industrial
12	Peticció	Organitzacions sindicals i ciutadanes (USO, federacions estatals jubilats i pensionistes CCOO, CNT, federació de comerç de CCOO-Madrid, Coordinadora de Colectivos Juveniles, Coordinadora Popular de Contribuyentes, Club Ciudadano, Vanguardia Popular de Inquilinos, Coordinadora Ciudadana Independiente, Coordinadora Interveccinal) demanen per escrit a tots els grups parlamentaris l'establiment de diverses mesures que evitin excessos tributaris (elevació mínim exempt de tributar).
13	Vaga	Sector metall. Estatal. Convoca CCOO,UGT i ELA-STV. Pressió per negociar resolució excedents. Reconversió industrial.
17	Referéndum	Funcionaris Ajuntament afiliats a UGT. Barcelona. Rebuig preacord conveni entre UGT i Ajuntament
	Referéndum	Professorat ensenyament no universitari. Estatal. Rebuig massiu al preacord sindicats i Ministeri Educació

18	Vaga	Funcionaris Ajuntament Barcelona. Convoquen CCOO, CSIF i independents. Contra preacord conveni entre UGT i Ajuntament. Cinquena jornada.
	Vaga	Professorat ensenyament no universitari. Estatal. Convoca CCOO. Contra preacord entre UGT, CSIF, ANPE, UCSTE i Ministeri Educació. Negociació conveni
24	Manifestació; atacs contra propietat pública	Treballadors drassanes Euskalduna (Bilbao). Contra la decisió de la Direcció General de Treball de rescindir contractes. Reconversió industrial
	Campanya informativa laboral	UGT. Contra la contractació precària als sectors construcció, hosteleria, alimentació
25	Manifestació	Treballadors drassanes Euskalduna (Bilbao). Contra la decisió de la Direcció General de Treball de rescindir contractes. Reconversió industrial
27	Manifestació	Sector naval. Vigo. Convocada per CCOO i UGT. [2.200 participants]. Reivindicació solucions excedents laborals a Galícia. Reconversió industrial
	Referéndum	Treballadors Seat. Revoquen Comité empresa (dominat per CCOO i UGT).
28	Vaga	Professorat ensenyament no universitari. Estatal. Convoca CCOO, ANPE, CSIF, UGT, STEC i USTEC. Negociació conveni.
31	Manifestació	Madrid. Convocada per la Plataforma por la Escuela Pública (formada per sindicats, associacions veïnals i d'estudiants). Diversos milers de persones. En defensa de l'escola pública.
	Vaga	Professorat ensenyament no universitari. Estatal. Indefinida. Convoca CCOO, ANPE, CSIF, UGT, STEC i USTEC. Negociació conveni.
JUNY		
6	Enfrontaments amb Policia ; atacs violents	Treballadors drassanes Euskalduna (Bilbao) aollits a Fons de Promoció d'Ocupació. Reconversió industrial
7	Vaga	Sector construcció. Barcelona província. Convocada per CCOO i UGT. Negociació conveni (reivindicació reforma sistema contractació eventual). Segona jornada de la setmana.
8	Vaga	Sector Administració pública. Estatal. Convocada per CCOO. Reivindicació negociació partides salarials i laborals dels Pressupostos
10	Vaga	Treballadora estacions de serveis de Renfe. Provincials. Convocada per CCOO i UGT. Negociació plantilles provincials.
28	Vaga	Sector funcionaris aduanes. Convocada per l'Associació de Funcionaris de Gestió Aduanera. Reivindicació millores salarials i laborals

SETEMBRE		
11	Campanya informativa laboral	UGT. Contra la precarització al sector hoteleria
12 al 15	Vaga	Sector construcció. Catalunya. Convacada per CCOO i UGT. Forçar negociació conveni.
OCTUBRE		
5	Denúncia	CCOO. Davant el Defensor del Poble i la OIT. Contra acord Govern-UDP (manca representativitat UDP)
6	Manifestació	Pensionistes. Madrid. Convocada per CCOO. [2.000 pensionistes]. Reivindicació revisió retribucions del 1988 i 1989
10	Denúncia	UGT. Davant OIT. Contra acord Govern-UDP (manca representativitat UDP)
19	Vaga	Factories Corberó d'Esplugues i Castellbisbal (Baix Llobregat). Barcelona. Convocada per CCOO. Incumpliment del pla industrial per absorció multinacional sueca aprovat per governs central i autonòmic.
20	Tancament patronal	Drassanes Puerto de la Luz. Gran Canària. Reconversió industrial
21	Enfrontaments amb Policia	Estibadors. Drassanes Puerto de la Luz. Gran Canària. Reconversió industrial.
22	Conferència	Sobre atur. Convocada per Consejo de la Juventud de Espanya (CJE). Document alternatiu al PEJ del PSOE: repartiment del treball i salari social joves en atur
26	Manifestació	Funcionaris. Catalunya. Convocada per CCOO, UGT i sectorials (USTEC, UCSTE, CATAC, CSC, CAT). [3.000-10.000 funcionaris]. En contra de l'acord sobre límit increments salarials (4%) entre el CSIF i el Govern
27	Manifestació	Funcionaris. Estatal. Convocada per CCOO i UGT. Suport de SUP, STEC i CNT. [100.000-4.000 participants]. En contra de l'acord sobre límit increments salarials (4%) entre el CSIF i el Govern
NOVEMBRE		
8	Tancament a la Delegació provincial de Treball	Joves. Tarragona. Convocada per Coordinadora de Entidades contra el Plan de Empleo Juvenil. [20 joves]. Entrada al despatx del delegat de treball.
11	Tancament a Departament de Defensa	Funcionariat. Madrid. Comissió negociadora conveni de Defensa. Per ruptura negociacions.
	Tancament a Departament d'Educació	Funcionariat. Madrid. Comité d'empresa del personal laboral (CCOO, UGT, CNT, CSIF). Reivindicació homologació salarial.
14	Manifestació i concentració davant Ministeri Economia i Hissenda	Sector banca privada. Madrid. Convocada per CCOO i UGT. En contra acord entre patronal i Govern de no aplicar clàusula revisió salarial (2%).

	Manifestació i concentració davant Delegació del Govern	Sector banca privada. Barcelona. Convocada per CCOO, UGT i FITC. En contra acord entre patronal i Govern de no aplicar clàusula revisió salarial (2%).
17	Concentració davant Conselleria Indústria; desallotjament policial	Treballadors empreses La Maquinista i Pegaso. Barcelona. Convoca CCOO i UGT. Contra el projecte INI de privatització de les empreses.
19	Demanda judicial	UGT. Recurs contenciós-administratiu davant Tribunal Suprem contra el reglament de plans i fons de pensions del Govern
21	Manifestació	Pensionistes. Madrid. Convocada per CCOO. [20.000 pensionistes]. Reivindicació increments pensions del 7% en contra de l'acord Govern-UDP (5,35%)
24	Vaga	Funcionaris. Estatal. Convocada per UGT i CCOO. [Seguiment: 70%-5%]. En contra de l'acord sobre límit increments salarials (4%) entre el CSIF i el Govern
	Concentració davant Ministeri Administracions Públiques; recollida signatures	Funcionariat. Estatal. Organitza CCOO, UGT, CSIF-Madrid, CNT. [100.000 signatures; 15.000 concentrats]. En contra de l'acord sobre límit increments salarials (4%) entre el CSIF i el Govern. Entrega signatures a ministre d'Administracions Públiques, Joaquín Almunia (es nega a rebre'ls).
	Manifestació davant Ministeri de Treball	Joves i estudiants. Madrid. Convoca Sindicato d'Estudiantes. Contra PEJ. Acaba en la concentració del funcionariat davant Ministeri Administracions Públiques
	Protesta simbòlica; concentracions davant oficines INEM	Joves i estudiants. Estatal. Convoca Plataforma Juvenil por el Empleo i Sindicato d'Estudiantes. Concentracions a les oficines INEM i inscripció com aturats [150.000-400 persones]. Contra el PEJ.
	Vaga	Estudiants ensenyament mitjà i superior. Estatal. Convoca Plataforma Juvenil por el Empleo i Sindicato d'Estudiantes. [Seguiment: 90%, FP; 80%, BUP; 55%, universitats]. Contra el PEJ
	Vaga	Sector sanitat. Estatal. Convocada per UGT i CCOO. [Seguiment: 85%-1,06%]Negociació conveni. Quarta jornada
	Assamblees	Catalunya. [300 comités empresa]. Declaracions a favor de la vaga general
	Manifestació	Treballadors naval. Vigo. Convocada per CCOO i UGT. Reivindicació solució pels 450 treballadors acollits als Fons Promoció Ocupació. Reconversió industrial
26	Assamblea	Federació Pensionistes UGT. [1.000 pensionistes]. Contra acord sobre pensions entre Govern i UDP
29	Vaga	Funcionaris. Catalunya. Convocada per COOO, UGT, CATAAC i CSC. [Seguiment: 80%-20%]Reivindicacions salarials i laborals.
	Vaga	Sector sanitat. Catalunya. Convocada per COOO, UGT, CATAAC i CSC. [Seguiment: 60%-10%]Reivindicacions salarials i laborals.
	Vaga	Sector ensenyament públic. Catalunya. Convocada per CCOO i UGT. Reivindicacions salarials i laborals.
	Manifestació	Funcionaris. Catalunya. Convocada per COOO, UGT, CATAAC i CSC. [3.000 funcionaris].

29	Assamblees Vaga	Concentració davant Palau Generalitat. Entrega document sobre reivindicacions salarials i laborals per iniciar concertació. Concentració davant Govern Civil. Sector metall. Catalunya. Resolucions sobre suport a la vaga. Sector metall. Grans empreses. Catalunya. [30.000 treballadors]. Convocada per CCOO i UGT. Reivindicació increments salarials 5% per desviació previsió inflació.
DESEMBRE		
1	Vaga	Estudiants ensenyament mitjà. Estatal. Convoca Plataforma Juvenil por el Empleo i Sindicato d'Estudiantes. [Seguiment: 2 milions estudiants]. Contra el PEJ.
	Marxa	Joves i estudiants. Madrid. Convoca Plataforma Juvenil por el Empleo i Sindicato d'Estudiantes. [200.000-15.000 participants]. Suport de CCOO, UGT, IU, PCE. Contra el PEJ. Servei d'ordre de 3.000 persones
	Manifestacions	Joves i estudiants. Catalunya, País Basc, València, Aragó, Galícia, Astúries. Convoca Plataforma Juvenil por el Empleo i Sindicato d'Estudiantes. [Barcelona: 10.000-5.000 participants]. Contra el PEJ
14	Vaga	Estatal. Convocada per CCOO i UGT. Contra la política econòmica i social del Govern
	Manifestacions	Estatal. Convocada per CCOO i UGT. Contra la política econòmica i social del Govern
16	Manifestació	Madrid. Convocada per CCOO i UGT. Contra la política econòmica i social del Govern

Figura 10.24

Incidents produïts durant el desenvolupament de la vaga general del 1988. Diaris espanyols, 15 de desembre del 1988

Lloc	Detencions	Ferits	Observacions
Albacete	Diverses	14	– Detenció de membres d’un piquet que tirava xinxetes a una carretera
Barcelona (província)	36		– Es produeixen dotze ferits (cinc policies i set membres de piquets). Sis detinguts i dos ferits lleus (un estudiant i un membre de CCOO) durant els enfrontaments entre piquet i policia al Corte Inglés de Plaça Catalunya –Barcelona ciutat–. – Incendi vagó de RENFE a Cornellà – Set persones detingudes per llançar un petard a l'interior d’un bar on hi havia agents de policia (Ronda Sant Pau-Barcelona)
Bilbao	Diverses		– Enfrontaments policia-piquets amb barricades i talls vies fèrrees. – Forces de seguretat de l’empresa privada PROSESA s’enfronten a un piquet a la central Iberduero
Cantàbria	6		– Detinguts els membres d’un piquet per col·locar una barricada
Madrid	5	5	– Explosió d’un paquet explosiu a la Gran Via (1 ferit lleu). – Quatre policies ferits i diversos detinguts durant enfrontaments policies-piquets (quatre vaguistes detinguts per fer pintada a la façana del Congrés de Diputats a la matinada) – Atacs contra desenes d’autobusos (rodes punxades)
Saragossa	15		– Els integrants d'un piquet a un supermercat amb enfrontaments policia (1 policia tira un tret a terra per dissoldre'l); cinc detinguts per intent d’agressió a dos motoristes de la Policia Municipal; tres detinguts per llançament de pedres a la Jefatura Superior de Policia
Valladolid	5		– Llançament cóctel molotov contra la Delegació provincial de Treball
Vigo		– Membres d'un piquet de transports que miraven d'impedir sortida d’autobusos	
Dades generals	40 -60	30	Inclouen les detencions i ferits produïts durant les manifestacions i concentracions, però, bona part dels incidents són fruit dels enfrontaments policies-piquets, sobretot als grans magatzems (per posar silicona a les portes d’empreses, comerços i entitats bancàries; per trencar vidres i punxar rodes d’autobusos a transports).

Figura 10.25
Seguiment de les vagues generals del 1988 i del 1985.
Per comunitats autònomes (nombres absoluts)

Comunitat	1988	1985
Andalusia	1.167.550	712.862
Aragó	239.040	30.000
Astúries	208.936	200.000
Canàries	323.570	180.000
Cantàbria	88.200	21.500
Castella-La Manxa	264.095	62.000
Castella-Lleó	383.095	77.400
Catalunya	1.490.000	1.000.000
Euskadi	622.400	480.000
Extremadura	154.530	13.190
Galícia	456.250	462.500
Illes Balears	163.495	57.700
La Rioja	54.684	5.000
Madrid	1.221.424	700.000
Múrcia	227.200	61.300
País Valencià	770.400	309.020
Total	7.834.869	4.372.472

Font: Elaboració pròpia a partir de Campos i Álvarez (1990)

Figura 10.26
Seguiment de la vaga general del 1988

	Espanya		Catalunya	
	Núm. absoluts	Percentatge	Núm. absoluts	Percentatge
Van fer vaga tota la jornada	8.963.000	76,6%	1.547.000	79,3%
Van fer vaga part de la jornada	964.000	8,2%	170.000	8,7%
Van treballar	1.781.000	15,2%	233.000	11,9%
Total població activa ocupada	11.708.000		1.950.000	

Font: Elaboració pròpia a partir del sondeig elaborat per IOPE-ETMAR pel diari *El Periódico* (15.12.88, p. 3-4)

Figura 10.27
Seguiment estatal de la vaga general del 1988. Segons sectors d'activitat

	Núm. absoluts	Percentatge	Població activa
Agricultura	1.232.000	73,7%	1.671.000
Indústria	2.514.000	89,1%	2.822.000
Construcció	886.000	89,4%	991.000
Serveis	5.296.000	85,1%	6.224.000
Total	9.928.000	84,8%	11.708.000

Font: Elaboració pròpia a partir del sondeig elaborat per IOPE-ETMAR pel diari *El Periódico* (15.12.88, p. 3-4)

Figura 10.28

Seguiment estatal de la vaga general del 1988. Segons professió

	Núm. absoluts	Percentatge	Població activa
Empresaris	314.000	78,7%	399.000
Autònoms	2.529.000	84,4%	2.998.000
Funcionaris	1.463.000	79,3%	1.845.000
Assalariats	5.621.000	86,9%	6.466.000
Total	9.927.000	84,8%	11.708.000

Font: Elaboració pròpia a partir del sondeig elaborat per IOPE-ETMAR pel diari *El Periódico* (15.12.88, p. 3-4)

Figura 10.29

Adhesions de suport a la vaga del 14 de desembre del 1988. Diaris espanyols, novembre-desembre del 1988

ORGANITZACIONS SINDICALS	
De classe	
Estatals	USO, CNT
Nacionalistes	ELA-STV, LAB, INTG, CXTG
Corporatives	
Estatals	SNP, SUP, USTEC, STEC
Nacionalistes	CSC, SQC, STACC
Agràries	COAG
Estudiants	Sindicato de Estudiantes
Internacionals	CES, CIOSL
ASSAMBLEES DE TREBALLADORS	Asamblea General de Actores; Asamblea Estatal de Comités de Empresa y Delegados de Personal de TVE, RNE, RCE y del Ente Público; Asamblea de Telefónica; Coordinadora del Port de Barcelona
ORGANITZACIONS EMPRESARIALS	Confederación de APYMES de Madrid (CADAM), PIMES d'Andalusia
ASSOCIACIONS PROFESSIONALS	Federación de la Unión de Actores del Estado Español, Flota pesquera de capitanes i patrones de barcos, AFE, Federación de Asociaciones del Cuerpo Superior de la Administración Civil
PARTITS POLÍTICS	Izquierda Socialista, PCE, IU-Esquerra Catalana
ENTITATS SOCIALS	Coordinadora estatal de Cristianos por el Socialismo, Cáritas Diocesana de Catalunya
PLATAFORMES	Plataforma Juvenil por el Empleo
MANIFESTOS	Professionals, intel·lectuals, artistes: « <i>Manifiesto de solidaridad con los sindicatos</i> »; advocats laboralistes: « <i>Manifiesto en apoyo a la huelga general</i> »

Font: Elaboració pròpia a partir dels diaris espanyols, novembre-desembre del 1988

Figura 10.30

Seguiment de les manifestacions i concentracions
desenvolupades durant les vagues generals del 1988 i del 1985.
Per comunitats autònomes (nombres absoluts)

Comunitat	1988	1985
Andalucía	223.500	35.200
Aragó	161.000	22.000
Astúries	100.000	91.000
Canàries	45.000	100.000
Cantàbria	18.000	6.500
Castella-La Manxa	27.500	7.650
Castella-Lleó	95.500	12.050
Catalunya	271.000	-
Euskadi	63.000	-
Extremadura	25.000	40.000
Galícia	115.000	5.350
Illes Balears	35.000	4.550
La Rioja	10.000	1.200
Madrid	600.000	5.000
Múrcia	10.000	12.000
País Valencià	125.000	50.000
Total	1.924.500	392.500

Font: Elaboració pròpia a partir de Campos i Álvarez (1990).

Figura 10.31

Seguiment de les manifestacions
i concentracions de la vaga del 1988.
Per localitats

Localitat (per comunitats autònomes)	Nombre de manifestants
ANDALUSIA	
Almería	15.000
Cádiz	20.000
Algeciras	5.000
Jerez	15.000
Córdoba	25.000
Lucena	1.500
Granada	30.000
Almuñécar, Baza, Guadix, Loja, Motril	
Huelva	6.000
Jaén	3.000
Linares	3.000
Concentracions a 20 pobles	
Málaga	30.000
Sevilla	70.000
Concentracions a 80 pobles	

ARAGÓ		
Huesca		5.000
Teruel		6.000
Zaragoza		150.000
	Alcañiz	800
	Andorra	4.500
	Jaca	500
	Monzón	2.000
	Sabiñanigo	600
	Tarazona	4.000
ASTÚRIES		
Gijón		35.000
Oviedo		65.000
CANTÀBRIA		
Santander		18.000
	Reinosa	
CASTELLA-LLEÓ		
Ávila		3.000
Burgos		7.000
	Aranda del Duero	3.000
	Miranda del Ebro	3.000
León		20.000
	Ponferrada	2.000
Palencia		3.000
	Guardo	1.000
Salamanca		8.000
Segovia		5.000
Soria		1.500
Valladolid		45.000
Zamora		3.000
	Benavente (no autoritzada)	125
CASTELLA-LA MANXA		
Albacete		10.000
	Almansa	1.500
	Hellín	500
Ciudad Real		5.000
	Puertollano (concentració)	2.000
Cuenca		2.500
	Mota	500
Guadalajara		5.000
Toledo		5.000
	Sonseca	800
	Talavera	2.000

CATALUNYA		
Barcelona		250.000
	Cornellà (concentració) ⁽¹⁾	
	Granollers (concentració)	Centenars
	Igualada	
	Manresa	3.000
	Molins de Rei (concentració)	300
	Mollet (concentració)	Centenars
	Olesa de Montserrat (concentració)	1.000
	Sabadell	2.500
	Sant Andreu de la Barca	400
	Sant Boi de Llobregat	
	Sant Cugat del Vallès	Centenars
	Sant Feliu de Llobregat (concentració)	700
	Sant Joan Despí (concentració)	150
	Sant Just	Centenars
	Santa Coloma de Gramenet	4.000
	Terrassa	1.500
	Vic	
	Vilafranca del Penedès	1.500
	Vilanova i la Geltrú	3.000
Girona		7.000
Lleida		4.000
Tarragona		10.000
	Reus	500
	Tortosa	
	Valls	300
	El Vendrell	200
EUSKADI		
Álava		5.000
Bilbao		
Sant Sebastià		8.000
Pamplona		15.000
EXTREMADURA		
Badajoz		15.000
	Mérida	4.000
Cáceres		10.000
	Navalmoral de la Mata	4.000
	Plasencia	2.000
GALICIA		

Coruña		30.000
	Ferrol	25.000
	Santiago	5.000
Lugo		5.000
Orense		5.000
Vigo		75.000
ILLES BALEARS		
Palma		35.000
ILLES CANÀRIES		
Gran Canaria		30.000
	La Palma	8.000
Tenerife		15.000
MADRID		600.000
MÚRCIA		
Múrcia		10.000
	Cartagena	4.000
PAÍS VALENCIÀ		
Alacant		25.000
	Alcoi	8.000
	Elx	10.000
València		100.000
LA RIOJA		
Logroño		10.000
	Arnedo	4.000

Nota: (1). A Cornellà conflueix la que es va anomenar «Marxa del Baix Llobregat»: els manifestants de Sant Boi, Molins de Rei, Sant Feliu, Sant Joan Despí, Sant Just i Esplugues es van dirigir a la concentració davant de l'Ajuntament de Cornellà.

Font: Campos i Álvarez (1990) i diaris espanyols, 15.12.88.

Figura 10.32

Acció col·lectiva.⁽¹⁾ Diaris espanyols, novembre-desembre del 1988

Repertori	Nombre
Assamblea	1
Concentracions	5
Demanda judicial	1
Manifestacions	7
Marxa	1
Protesta simbòlica	1
Recollida signatures	1
Vagues	8
Total	25

Nota: (1). No s'inclouen les assemblees d'empresa celebrades per decidir el recolzament a la vaga general ni tampoc assemblees realitzades als centres d'estudi i centres de treball dins la campanya informativa sobre la política governamental i les possibles alternatives.

Figura 10.33

Convocats acció col·lectiva.⁽¹⁾ Diaris espanyols,
novembre-desembre del 1988

Convocats	Nombre
CCOO	1
UGT	2
UGT i CCOO	8
UGT, CCOO i altres sindicats	7
Plataforma Juvenil-Sindicato Estudiantes	6
Sindicato de Estudiantes	1
Total	25

Nota: (1). No s'inclouen les assemblees d'empresa celebrades per decidir el recolzament a la vaga general ni tampoc les assemblees realitzades als centres d'estudi i centres de treball dins la campanya informativa sobre la política governamental i les possibles alternatives.

Figura 10.34

Reivindicacions acció col·lectiva.⁽¹⁾ Diaris espanyols,
novembre-desembre del 1988

Convocats	Nombre
Contra PEJ	7
Contra privatització empreses públiques	1
Contra Reglament plans i fons pensions	1
Millores salarials i laborals	15
Solució Fons Promoció Ocupació (reconversió industrial)	1
Total	25

Nota: (1). No s'inclouen les assemblees d'empresa celebrades per decidir el recolzament a la vaga general ni tampoc les assemblees realitzades als centres d'estudi i centres de treball dins la campanya informativa sobre la política governamental i les possibles alternatives.

Figura 10.35

Repertoris d'acció desenvolupats durant la vaga general del 14 de desembre del 1988. Diaris espanyols, 15 de desembre del 1988

BARCELONA

Manifestació central

Participació	Segons convocants: 250.000-200.000 persones; segons Guàrdia Urbana: 120.000-100.000 persones (el Gabinet de Premsa de l'Ajuntament rectifica la xifra a la tarda: 40.000 persones). «Una de las más importantes que ha registrado Barcelona en los últimos años, hasta el punto que algunos líderes sindicales llegaron a afirmar que era la mayor tras la celebrada el 11 de septiembre de 1977, en reivindicación de la autonomía» (El País, 15.12.88, p. 1)
Convocats	CCOO, UGT, CNT, USO, Unió de Pagesos, Confederació Sindical Catalana (CSC), Coordinadora del Port i SATC (Sindicat de Treballadors Autònoms del Taxi de Catalunya).
Suport	Partits polítics (IC); Unió Progressista de Fiscals; actors i magistrats a títol personal; centenars de funcionaris; més de 100 bombers; militants MDT; nombrosos ciutadans (500 veïns de Nou Barris van baixar junts caminant); in comptables manifestants-espectadors.
Organització	–Encapçalen la manifestació 20 taxis del STAC, una furgoneta amb altaveus, un grup de persones discapacitades, tres cordons de seguretat de militants sindicals, els líders sindicals i un grup de persones jubilades. –A la cua de la manifestació, per intentar evitar incidents, l'organització situa els funcionaris de les administracions locals, de Justícia i el grup de més de 100 bombers. –Servei d'ordre organització: 200 persones a la capçalera; 500 persones a la cua. –Els convocants destaquen, per la manca de transport, les caminades de la gent provinent de barris perifèrics de la ciutat i l'autoorganització de la gent de poblacions veïnes per desplaçar-se.
Desenvolupament	–Més de 2 hores per fer el recorregut (Plaça Catalunya- Roger Llúria/Mallorca) –Final de la manifestació davant la Delegació del Govern. – Després de l'entrega d'un manifest al delegat del Govern per part dels representants sindicals, es Lectura del manifest unitari final a càrrec del cantautor Lluís Llach. Els manifestants criden «bien» a cada una de les 11 reivindicacions del manifest.
Lemes, consignes, pancartes	–Contra líders polítics, sobretot Felipe González: «Felipe, Guerra, el pueblo está a la izquierda»; «Felipe, cabrón, trabaja de peón»; «Pujol, Felipe, Solchaga, això és una vaga». –Contra Narcís Serra (ministre de Defensa): «El del piano, que trabaje de romano». –Contra el gran desplegament policial davant la Delegació del Govern: «Ésos de marrón, ¿de qué empresa son?» –Contra helicòpter policia: «ito,ito ,ito, que caiga el pajarito». –Consigna més corejada a la primera fase, entonant cançó popular catalana “Baixant de la font del gat”: «Hacia falta ya una huelga, una huelga; hacía falta ya una huelga general, que no podía fracasar».

	–Altres consignes: «<i>El pueblo unido, jamás será vencido</i>», «<i>Viva la clase obrera</i>», «<i>Aquí están, éstos son, los que aguantan la nación</i>». –Pancarta unitària dels líders sindicals: reivindicació de canvi en la política econòmica i social Govern. –Pancarta persones jubilades: «<i>No más pensiones de hambre y miseria</i>». –Pancarta treballadors del Zoo de Barcelona: foto de Floquet de Neu amb inscripció contra el PEJ.
Ambient festiu	–Des dels altaveus de la furgoneta al cap de la manifestació s’emeten cançons de Lluís Llach, Raimon, Labordeta,... –Els bombers uniformats porten torxes i bengales i llencen traques. –Dos capgrossos que representen Felipe González (vestit de frac) i Jordi Pujol. –Manifestants i espectadors aplaudeixen durant la marxa. –«[...] <i>El ambiente era casi festivo [...]. Entre tambores, pitos y fanfarrias, los manifestantes comenzaron a desfilas entonando consignas entre reivindicativas y jocosas</i>»; «<i>la manifestación fue modelo de sensata participación cívica</i>» (El Periódico, 15.12.88, p. 13).
Declaracions manifestants	–Membre d’un grup de veïns de Nou Barris: «<i>Somos un grupo de cabreados. Hemos llenado dos manzanas de la calle Aragón, pero, no es que queramos que caiga el Gobierno. Esto es un aviso para Felipe [...]</i>» (El Periódico, 15.12.88, p. 14). –Moltes persones afirmaven la seva sorpresa per la gran participació (El País, 15.12.88).
Incidents	–Un cop dissolta la manifestació, enfrontaments entre la policia i un grup de joves (relacionats amb el MDT). Contenidors cremats. Es produeixen 5 detencions.
Observacions	–«<i>En la concentración estuvieron casi todos: sindicatos, partidos, grupos ecologistas, colectivos varios y muchos ciudadanos llegados a pie desde sus casas</i>» (El Periódico, 15.12.88, p. 13). –«<i>Casi todos llegaron a pie, con la pancarta, la bandera y una idea por la que protestar, tan potente que, por primera vez, convirtió en nimiedad la diferencia de siglas, objetivos nacionalistas, premisas sindicales o proyectos políticos: unos marchaban, otros les aplaudían, saboreando atuendos originales, agradeciendo frases ocurrentes,...</i>» (El Periódico, 15.12.88, p. 14). –Octavetes del partit CDS contra Chaves acollides amb burla general pels manifestants.
Manifestació	
	Convoca CNT-AIT
	Participació 200 persones
	Incidents –Un cop finalitzada, enfrontaments entre policia i grups de joves. Contenidors cremats. Diverses detencions.
Altres accions	–«<i>A partir de [les deu del mati] diversos sectores y sindicatos improvisaron pequeñas manifestaciones, caracterizadas por consignas festivas como “Nos hacía falta ya una huelga general”, entonadas con músicas populares como Baixant de la font del gat. Las más llamativas fueron protagonizadas por un pequeño ejército de mensajeros dando vulets a la plaza Catalunya subidos en sus motos y la de los bomberos de la Generalitat que recorrieron el centro lanzando petardos y haciendo sonar sirenas</i>» (El País, 15.12.88, p. 18). –Els membres (23) de la Unión Progresista de Fiscales (UPF) renunciïn al salari de la jornada en solidaritat amb la vaga, davant la impossibilitat efectiva del dret de vaga pels funcionaris del Ministeri de Justícia. –El “Grup de Joves contra el PEJ” de la localitat de Badalona tapien l’entrada a l’oficina de l’INEM.

BILBAO

Manifestació

Convoca	Organitzacions sindicals i polítiques esquerra radical (EMK, LAB, Liga Comunista, associacions d'aturats)
Participació	100 persones
Suport	Missatgers amb les seves motos encapçalen la manifestació
Incidents	Càrregues policials justificades per crida de consignes a favor del terrorisme. Diverses detencions i diversos ferits.
Altres accions	–Talls d'alguns dels accessos a la ciutat amb barricades

GIRONA

Manifestació

Participació	Segons els sindicats, 7.000 persones; segons la policia local, 4.000.
Observacions	Part del manifest sindical deia: « <i>la victoria conseguida por los trabajadores ante el Gobierno chulesco y arrogante de Felipe González y sus vampiros-boys</i> ».

LLEIDA

Manifestació

Participació	4.000 persones. «[...] <i>la más numerosa celebrada en la capital del Segrià desde 1977, cuando los leridanos reivindicaron la autonomía</i> » (<i>El Periódico</i> , 15.12.88, p. 13).
Observacions	Ambient tranquil i festiu. Forts i perllongats xiulets contra el Govern municipal que no va proporcionar megafonia per fer els parlaments finals a l'organització. Els sindicats denuncien l'explotació juvenil en el món del treball (cas de l'empresa internacional MAI de Cervera: dels 700 joves que hi treballaven, només 11 tenien contracte).

MADRID

Manifestació-concentració

Convoca	CCOO i UGT
Participació	3.500 persones
Desenvolupament	Manifestació pels carrers del centre. A la Puerta del Sol davant la seu del Govern autònom. Unes 350 persones es dirigeixen cap al Congrés dels Diputats.
Consignes	Crits a favor de la vaga i en contra dels que no la seguien. Crits de «esquirols» contra els parlamentaris davant del Congrés.

SEVILLA

Participació	Segons els sindicats, 40.000 persones; segons la policia, 15.000. « <i>La manifestación más numerosa que se recuerda desde la época de la reivindicación autonomista</i> » (<i>La Vanguardia</i> , 15.12.88, p. 22); «[...] <i>la mayor manifestación habida en Andalucía desde 1977</i> » (<i>El Periódico</i> , 15.12.88, p. 12).
Suport	Partis polítics: IU, Partido Andalucista
Desenvolupament	La manifestació acaba amb un míting davant la seu de la Delegació del Govern.
Consignes	–Contra líders polítics: «(Felipe i Guerra) <i>vergüenza de los sevillanos</i> »; davant d'uns grans magatzems, es cridava « <i>aquí no compra ni Pilar Miró</i> ».
Observacions	«[...] <i>una huelga general que en Andalucía tuvo un carácter semi-festivo como lo demostró la afluencia masiva a las manifestaciones que el 14-D, se convocaron desde todos los puntos de Andalucía. Sirva como muestra, Sevilla, donde [...] [entre els participants] había niños y hasta estudiantes de Teología que con sentido del humor portaban una pancarta en la que se podía leer, “la política del Gobierno no hay Dios que la aguante”</i> » (<i>El Independiente</i> , 16.12.88, p. 9).

TARRAGONA

Manifestació

Participació	10.000 persones. « <i>La mayor de la historia de la ciudad en los últimos años</i> » (<i>El País</i> , 15.12.88, p. 19); « <i>La marcha más importante de los últimos años en la ciudad</i> » (<i>El Periódico</i> , 15.12.88, p. 13);
Convoca	CCOO, UGT, USTEC, CNT
Observacions	Els convocants mostraven la seva sorpresa per l'alta participació. Ambient festiu
Incidents	Cap

Altres accions

- Concentració de 1.000 persones davant la seu de la Delegació d'Hissenda a Tarragona
- Talls de dues carreteres nacionals a Valls i Tarragona

TERUEL

Participació	500 persones
Convoca	Treballadors de les empreses mineres de la conca de Terol (reconversió industrial)

VALÈNCIA

Participació	« <i>A últimas horas de la tarde se celebró una de las manifestaciones más numerosas de la historia</i> » (<i>La Vanguardia</i> , 15.12.88, p. 22).
--------------	--

Figura 10.36

Incidents produïts durant les manifestacions i concentracions del 14 de desembre del 1988. Diaris espanyols, 15 de desembre del 1988

Lloc	Detencions	Ferits	Observacions
Barcelona	Diverses	Diversos	– Cua de la manifestació convocada per CCOO i UGT: crema de contenidors d'escombraries i una bandera espanyola; llançament de pedres, ampolles i petards contra policies davant la seu de la Delegació Govern; càrrega policial contra els manifestants amb detinguts i ferits. Es relaciona el grup violent amb el MDT. – Manifestació convocada per CNT: enfrontaments policia amb manifestants durant la manifestació
Bilbao		10	– Càrrega policial per disoldre la manifestació convocada per HB, EMK, LCR, LAB i associacions d'aturats dirigida cap a la Delegació del Govern. 10 ferits lleus. El Govern Civil explica que es va disoldre per haver-hi crits en favor d'ETA. Entre els detinguts hi ha una dirigent del Moviment Comunista de Euzkadi (EMK), Rosa Olivares.
Madrid		Diversos	– Diversos ferits durant dues càrregues policials contra dues concentracions davant la Puerta del Sol i el Congrés dels Diputats. El secretari regional d'UGT anuncia possible presentació conjunta amb CCOO de querella contra el delegat del Govern i les forces de seguretat. Més de 10 reporters gràfics i càmares ferits, tot i portar distintiu ANIGP (Asociación Nacional de Informadores Gráficos de Prensa). Comunicat de l'associació denunciant l'actuació de la Policia Nacional i petició d'aclariments al Ministeri de l'Interior
Múrcia	3	Diversos	– Durant una càrrega policial contra una manifestació, diversos policies i una manifestant (aquesta amb ferides greus al cap) resulten ferits. El secretari regional d'UGT anuncia possible presentació conjunta amb CCOO de querella contra el delegat del Govern i les forces de seguretat.
Pamplona			– Enfrontaments policia i manifestants. Un policia dispara a l'aire tot el carregador
Saragossa	6		– Enfrontaments policia i manifestants.

Figura 10.37

Manifestació a Madrid del 16 de desembre del 1988. Diaris espanyols, 17 de desembre del 1988

Participació	Segons convocants: 1.000.000 persones; segons Delegació del Govern: 35.000-40.000 persones
Convocats	CCOO, UGT
Suport	Plataforma Juvenil por el Empleo, Sindicato de Estudiantes, PCE, IU, Federación Regional de Asociaciones de Vecinos, actors (1.500), professionals i intel·lectuals a títol personal
Organització	–Servei d'ordre pròpia organització: 200 persones
Desenvolupament	El cap de la manifestació va ser desbordat. Abans d'arribar al final, a la Puerta del Sol, ja es concentraven desenes de milers de persones a la plaça i els carrers colindants. Quan la Puerta del Sol es va plenar iniciaven la sortida encara els darrers manifestants
Lemes, consignes, pancartes	–Eslogan de la manifestació: «<i>Nosotros hemos cumplido, ellos no</i>» (es repeteix a pancartes penjades al llarg del recorregut) –Contra membres del Govern: «<i>Solchaga, cabrón, trabaja de peón</i>», «<i>Felipe, Guerra, irós a la mierda</i>» –Altres: «<i>Hacia falta ya una huelga general</i>», «<i>UGT está detrás, adelante Nicolás</i>», «<i>Socialismo sí, felipismo, no</i>», «<i>El Corte Inglés, facha, facha es</i>» –Pancarta actors: «<i>Menos festivales, más teatros</i>» –Pancarta Sindicato de Transportes, Comunicaciones y Mar de CCOO: «<i>El sueño de la razón produce monstruos, el del cambio paro, pobreza y marginación. Preferimos el sueño de la razón. Los monstruos al menos son más inocentes y románticos</i>» –Pancartes i banderes de partits extraparlamentaris, banderes republicanes
Ambient festiu	–A la Puerta del Sol, fi del recorregut, pels altaveus se sentia música pop –Quatre <i>ninots</i> de València portats expressament: representaven a Felipe González, Alfonso Guerra, Carlos Solchaga i José María Cuevas sobre un asse carregat amb sacs de bitllets. Dos d'ells portaven a l'esquena amb mostres evidents d'esforç una gran rosa roja que simbolitzava els treballadors suportant la pesada carga de la política del Govern
Incidents	–Un cop dissolta la manifestació, enfrontaments entre policia i grup de joves. Càrregues policials, destrosses mobiliari urbà. Cinc detinguts.
Observacions	–«<i>Durante las dos primeras horas, los convocantes consiguieron que reinara el ambiente de charanga</i>» (El País, 17.12.88, p. 17) –Gran pitada contra la delegada del Govern a Madrid, Ana de Vicente, responent a la crida d'un membre de la Unió Regional de CCOO des de l'estrada dels oradors a la Puerta del Sol. La delegada havia desautoritzat els recorreguts proposats pels sindicats. Es criticava que el recorregut autoritzat era molt estret en gran part, cosa que provocava colls d'ampolla que haguessin fet difícil una evacuació d'urgència.
